

Dansa min docka

Opera i tre akter av Pernilla Holmgren Larsson och Paula af Malmberg Ward

Det här är en nutidsskildring av några mänskliga öden vars liv är sammanlänkade genom huvudpersonen Marianne Bergcrantz (f. Malmgren), en firad 50-talsstjärna som vänt livet i lyx och glamour ryggen i ambitionen att bli en respekterad yrkeskvinna och mor. Marianne har ett platoniskt förhållande till sin äkta make men bär undermedvetet på en längtan tillbaka till den verkliga kärleken, ungdomskärleken, mannen som är den egentliga fadern till hennes dotter Helena. En livslögn hon inte delat med någon förrän den dagen hon konfronterar läkaren som vårdar Helena, allvarligt sjuk i anorexi.

Läkaren, Valentin Leijon, visar sig vara hennes livs älskade. Ovetandes om sitt faderskap för han en kamp mot patientens mor, som upprepade gånger anmält hans sjukhus för vanvård. Situationen kompliceras av att socialstyrelsen och dess chef Valkyrian utsett sjukhuset till pilotprojekt för EU's nya satsningar inom psykvården.

□ □ □

Genom att följa en mors kamp för sin dotters rättigheter till en adekvat och mänsklig vård vill vi åskådliggöra ett av vårt samhälles sorgebarn, svensk psykiatri, och samtidigt fråga oss hur vi väljer att leva våra liv och vad vi väljer att se runt omkring oss.

En mors kamp för sitt barn slutar aldrig och tron kan försätta berg.

Gammal kärlek rostar aldrig men sanningens pris kan vara högt att betala.

Historien utspelar sig under åren 1973 -2004.

Roller:

Marianne 26, 35 resp. 57 år, Fröken Sverige 1963 och mor till Helena	mezzosopran
Helena 9 år	barnroll
Helena 16 resp. 31 år, dotter till Marianne	alt
Petra, Helenas barndomsvän 9 år	barnroll
Petra 31 år, journalist	sopran
Harald, Mariannes make, 34, 43 resp. 65 år	baryton
Chefsöverläkare Valentin Leijon, 58 år.....	bas
Valkyrian, chef på socialstyrelsen och ordförande i kommittén "EU's bästa sjukhus", 50 år	mezzosopran
Sköterskan Ingrid, 63 år	sopran
Morfar, c:a 60 år.....	bas
Mormor, c:a 60 år.....	mezzo/alt
Skolfröken, 25 år	koloratursopran

Körroller:

Elias, 1:e skötare på Molnhaga sjukhus, c:a 30 år	baryton
Viktoria, 2:a skötare på Molnhaga sjukhus, c:a 30 år	sopran
Mentalskötare 1,2,3.....	tenorer
2 Poliser (kvinna + man)	
Danne Diván, programledare, c:a 40 år	baryton
Burundi Hopp, socialminister, c:a 35 år	tenor
Margaretha af Penning, socialstyrelsens nya chef, c:a 50 år	sopran
Hänfulla klasskamrater, 4 flickor i 9-årsåldern	
Barnkör	

Kör:

Jury – TV-folk – Pressfolk – Fejare på fasaden mm

Dansare:

6-8 flickor, "8 - 20 år"

Helena som ballerina "16 år"

Orkester

Speltid: Cirka tre timmar

PROLOG

Läkarkonferens i Stockholm januari 1973
"Hotel Anglais" lyser i neon ovanför ett hotellrum.
I ett dunkelt sken ser vi ett älskande par.

Marianne och Valentin

Kärleksduett

Så som vi älskar, så har vi aldrig älskat förut.
Såsom vi älskar, älskar ingen annan.
Såsom vi älskar, älskar bara vi.

Marianne

Lika fulländad... lika förödande...

Kören

Snart är tiden ute

Valentin

Är det vi nu?

Marianne

Bara för just nu... jag är lyckligt gift Valentin

Valentin

Lycklig? Vad gör du här då?

Marianne

Jag vet inte, jag har aldrig slutat att älska dig...
lika fulländad...
lika förödande...

Valentin

Jag älskar dig

Marianne

Valentin, jag tillhör en annan man...

Valentin

(Tystar Marianne med en innerlig kyss.)

Kärleksakten fortsätter.

Kören (bakom scenen)

Snart är tiden ute

Ljuset långsamt ner.

I blacken hörs ett spädbarns skrik, skriket övergår i en dramatisk orkesterouvertyr (som förebådar olycka)

Akt 1

SCEN 1 "Änglabarn"

Ljus upp.

Sängen från Hotel Anglais är nu en sjukhussäng på en förlossningssal i Göteborg i november 1973.

I sängen ligger Marianne med en nyfödd dotter.

Maken Harald kommer in med ett jättefång röda rosor.

Han kramar om sin hustru och smeker sin nyfödda dotters kind.

Harald

Det är fantastiskt, tänk att hon blev till, jag som nästan inte varit hemma, ett mirakel!

En skänk från ovan!

(Storvulet, rusigt, skämtsamt överdrivet, tangofragment i orkestern)

Det här måste vara en del av himmelen på jorden, så vackert som om änglakören intagit hela mitt livs sceneri!

De allra vackraste stämmorna har intagit min strupe och dessa två vänaste av varelser måste vara en del av gud faders allra förnämsta av skapelser.

Marianne

(Skrattar, men skrattet fastnar i strupen när han deklarerar att han har ett plan till Malaga som avgår snart.)

Harald

Tyvärr mina änglar måste jag lämna er nu, mitt plan till Malaga går om tre timmar.

Harald kastar iväg en slängkyss och går.

Marianne (sjunger för sitt lilla barn)

Mitt älskade himlaväsen

Du ska aldrig vara ensam

så som jag

Du är min himmels alla stjärnor.

Scen 2A "Barndom"

Vridscen med fyra "tårtbitar".

Stum scen. Musik.

3 händelser ur familjens liv gestaltas av dansare/kör som genom att ha exakt samma kläder och håruppsättningar etc. får oss att förstå att det är familjen Bergcrantz.

1) 1974. Liten Helena, 1 år, sitter på sin mor Mariannes höft. Vi ser hur pappa Harald tar adjö av sin familj och med resväskor i händerna, ännu en gång på väg bort.

2) 1978. Marianne, omgiven av böcker och anteckningsblock, sitter vid köksbordet och studerar. Helena, 5 år sitter på golvet och leker.

3) 1980. Marianne, Harald och Helena (7 år) på en restaurang i Spanien. Stolt pappa visar upp sin dotter för alla han känner. Helena och Harald dansar tango, Helena iförd en knallröd tango klänning. De är uppfyllda av varandras sällskap och Marianne sitter ensam kvar vid bordet i ett totalt utanförskap.

Musik från kärleksduetten i prologen antyds i orkestern.

SCEN 2B "Skilsmässa"

4) 1982. Den fjärde "tårtbiten" på vridscenen stannar i frontalt läge. Vardagsrummet hemma hos familjen Bergcrantz i Dalen utanför Göteborg. Marianne tar adjö av Helena, 9 år, i hallen och räcker dottern ett par ballerinaspor. Skorna hamnar på golvet när Marianne hjälper till med halsduken, de kysser varandra adjö. Marianne stänger dörren och vänder sig om.

Marianne

Vi behöver prata Harald, prata om oss!

Harald

Vad menar du?

Marianne

Jag kan inte fortsätta att leva med dig, jag känner mig ensam.

Mitt i repliken ovan återvänder Helena för att hämta ballerinasorna som blev kvar i hallen, hon öppnar ytterdörren mitt i föräldrarnas praktgräl och står alldeles tyst och lyssnar.

Harald

Jag förstår inte vad du menar?

Marianne

Nej såklart att du inte gör, det har du aldrig gjort!

Harald

Men snälla rara Marianne, vad är det du står och säger? Så sent som igår sa du att du älskade mig!

Marianne

Det behöver inte betyda att jag kan leva med dig.

Harald

Jag förstår mig inte på dig! Hade inte jag plockat upp dig när du blev fröken Sverige... ja vad hade du varit i dag då...? Utan mina pengar hade du gått utan din psykologutbildning och bara varit en före detta skönhetsmiss, va' fan är det att stoltsera med, du är patetisk!

Marianne

Du ljuger och det vet du lika väl som jag. Jag är fullt medveten om att du aldrig har accepterat mig som yrkeskvinna, ATT DU ALLTID HAR SETT MIG SOM DIN TJUSIGA ÄGODEL!

Harald

Du står inte å talar om för mig vad jag tycker eller inte, det har du gjort tillräckligt!

Marianne

Så ja! Nu börjar du bli dig själv, tänkte väl att du inte skulle klara av att spela ädel make!

Harald

Så du slänger iväg vårt äktenskap Marianne? Som om det inte vore något värt överhuvudtaget.

Och Helena?

Marianne

Vadå Helena? Vad är det med Helena? Kommer du ihåg när hon föddes??

Harald

Det största ögonblicket i mitt liv!

Marianne

Ja, eller hur... Så bråttom till Malaga som du hade. Vem väntade där?

Harald

Nu går du för långt! Du är en "jävla" isdrottning! Om jag hade varit otrogen så skulle alla som känner oss ha förståelse för det!

Marianne

Harald! För Helenas skull! Du måste se till hennes bästa. Hon älskar dig Harald!

Harald vänder sig om för att gå.

Helena, skakad, går ut och stänger dörren tyst

Marianne

Går du nu, så går du för alltid.

Harald går. Marianne slänger sig ner i en fåtölj och gråter hejdlöst.

SCEN 3 "Sommarlov och ensamhet"

Ljus bild.

Inför sommaravslutningen på en skolgård i Göteborg 1982.

Helena (9 år) står ensam och tränar balettpositionerna, första, andra och tredje position.

Helena (sjunger för sig själv)

Balett, balett - det är så lätt. Balett, balett - det är...

Hon avbryts abrupt av ett par hånfulla klasskamrater.

Hånfulla klasskamrater

"Balett balett, så löjligt lätt... Helena Ballerina, började att grina, se vad Fröken Sverige fick: farsan gick, farsan gick. Helena Ballerina började att grina!"

Helena börjar gråta och en flicka, Petra, försöker trösta Helena, som motar bort henne.

Petra blir osäker och ansluter sig motvilligt till gruppen av mobbare.

Gruppen försvinner hoppandes bort till tillströmmande föräldrar.

Helena blir ensam kvar.

Skolgården är vackert smyckad av blomsterprakt och en söt fröken ringer i en gammal klocka medan barnen/kören sjunger "Idas sommarvisa".

Det står föräldrar och barn i grupper överallt på skolgården. Bara Helena är utan föräldrar. Efter sången lämnar familjerna skolgården gruppvis och ensam kvar står Helena med Fröken.

Helena

Min mamma kom aldrig.

Fröken

Varför kom hon inte?

Helena

Hon klarar inte av solen och inte människorna och sången. Hon har migrän.

Fröken

Så tråkigt, men du är ju här och förgyller allas vår dag med ditt rara lilla ansikte och sätt, men säg mig är du ledsen hjärteskatten min?

Helena

Jag är så ledsen för att min mamma har ont i både huvudet och själen, förstår du?

Fröken

Nej, jag förstår nog inte riktigt min skatt, bara på ett litet ungefär sådär!

Helena

Hon är så ensam utan pappa, han har rest långt bort och länge.

Jag tror nog aldrig att han kommer tillbaka.

Han bor i Spanien nu.

Fröken

Aria

Din roliga pappa kanske är på uppdrag i ett främmande land.

Kanske han har gått å' blivit kung någonstans!

Där alla alltid är glada och där barnen äter godis dagarna och nätterna långa.

Eller kanske har blivit sjöman och slåss mot pirater och valross, likt Pappa Långstrump med jättelångt skägg och guldring i örat, kanske till och med en lapp för ögat...

Helena skrattar så mycket att hon viker sig dubbelt åt frökens kåserier. En bil tuta hörs tuta frenetiskt.

Fröken

Helena, titta där vilka som kommer som på rad likt en sjörövarparad!

Mormor och morfar dyker upp som två räddare i nöden. Helena springer dem till mötes och kastar sig i mormors varma och kärleksfulla famn.

Helena

Mormor och morfar, kommer ni äntligen!

Mormor

Hej min lilla skatt, vår lilla sol, man kan ju nästan tro att du har saknat oss!

Helena

Jag har saknat er så mycket så.

Morfar

Hoppa upp på min rygg du min goaste lilla unge.

Mot sommarlovet och saltstänkta bad till tonerna av Taube.

Helena kramar Fröken adjö och Fröken önskar henne ett trevligt lov.

Helena och hennes morföräldrar lämnar skolgården och in rusar Petra, 9 år.

Petra

Fröken...har Helena redan åkt?

Fröken

Ja, hon åkte precis.

Petra

Jag sa aldrig hej då...

Musikaliskt etableras här ett Petra-tema som återkommer senare i operan.

Fröken (lägger armen om Petras axlar och börjar gå):

Nu tar vi sommarlov!

Petra följer motvilligt med och tittar sig oroligt omkring i hopp om att få se Helena.

SCEN 4 "Att bara vara barn"

1982. I köket i mormor och morfars sommarhus på västkusten.

Morfar dansar med mormor i köket och Helena dricker jordgubbssaft.
På en blåmålad byrå står en gammal transistorradio och ut strömmar Taubes Maj på Malö.

Mormor

Radion är så taskigt inställd så det går nästan inte höra att det är Evert.

Morfar

Möjligen min sköna men det kan du hoppa upp å' sätta dig på att det är.

Helena njuter av morföräldrarnas lättsamhet och hon kastar sig in i dansen.

Morfar

Se där jag, där kom det tredje benet.

Mormor

Skratt, oh ja du blir stadigare till att föra då, din gamle stofil.

Morfar

Jo men visst är det så och en sådan liten fröken tackar man ju inte nej till, vilket steg du har flickan min.
Det blir nog en stor dansös av dig ska du se.

Mormor

Ja, nog har du ärvt din mors gener och nog har du modet att stå på scen raringen min.

Helena

Jag ska bli som mamma.

Mormor

Fröken Sverige?

Nej gud förbjuder fler såna olycksaliga titlar i vårt hem!

Helena

Ja men hon fick ju åka ända till Amerika.

Morfar

Och där fick hon träffa Errol Flynn, Elvis Presley och Ronald Reagan.

Blev hon lyckligare för det? Nej hon blev behandlad som en kunglig juvel för sin skönhets skull, sedan kastad i rännstenen på grund av sin begåvade hjärna och rappa käft.

Helena:

Såklart att jag ska bli dansös! En prima ballerina!

Helena sjunger "Balett, balett det är så lätt...Balett balett" och dansar runt i mormor och morfars rymliga kök.

Telefonen ringer.

Mormor svarar

Mormor

Hos Malmgren.

...

Hej Harald, Är allt väl med dig i värmen, hörde att ni hade värmerekord?

...

Ja då, vi mår bra och Helena har precis kommit till oss.

Mormor ropar på Helena

Mormor

Helena, det är pappa som ringer från Malaga

Mormor sträcker den gamla kobratelefonen till Helena och vi hör Helenas samtal med sin pappa.

Helena (Aria)

Hej Pappa...

Jajamän nu har jag sommarlov...

Nej, hon mådde inte så bra, men mormor och morfar kom!

Ja, vi har det så mysigt, kommer du hit i sommar?

Inte... okej... mmm... jag fattar det pappa.

(Helena skrattar åt något som pappa säger och replikerar):

Kommer du ihåg när vi lurade mamma att du hade fått vattkoppor?

Hennes min... när hon såg alla prickarna... (skratt)

Men den där gången när jag tappade bilnycklarna i snön, när vi åkte skidor i alperna... (skratt)

Helena (lyssnar, fnissar)

Ja, eller när tutan hängde sig när vi var på Zafari. Vakterna kom med dragna gevär och du var tvungen att förklara att ingenting hade hänt, inte med några farliga djur i alla fall... men mamma var livsfarlig! (Skrattar så att hon kiknar).

Kommer du ihåg "Dansa min docka"?

Helena börjar nynna och gör dansande skuggfigurer med händerna framför nattlampan, hela väggen fylls.

Helena

Pappa, jag älskar dig med, men jag vill inte lämna mamma.

(Stolt):

Vet du? Jag har bestämt mig för att bli dansös!

(Helena lyssnar...säger sen ledset):

Okej... Hej då.

Nedstämd börjar Helena dansa försiktigt, privat. Transparent ridå går ner bakom henne. Hon dansar ut, dansar in igen, det hela växer till en koreografisk scen där Helenas dans blir starkare och mer aggressiv och beslutsam i sitt uttryck medan Helena själv blir äldre och äldre. Sceniskt löser vi det genom att byta dansare, större och större Helenor (dansare) virvlar in och ut framför den transparenta ridån.

Blackout

SCEN 5 "Mor & dotter"

1989. Hemma hos Marianne och Helena i huset i Dalen.

Helena, 16 år, tränar inför en stor tävling på Balettakademin i Stockholm. Den som vinner ska få representera Sverige i den internationella tävlingen "The dancer of the year" och har därmed en trygg framtid på scenerna runt om i Europa.

Helena sitter och spelar piano i flickrummet, sjunger:

Dansa min docka medan du är unger, när du blir gammal så blir jag så tung... tung... tung, tung... jag blir tung...

Marianne kommer in:

Sitter det en liten Agneta Fältskog- kopia här?

Helena

Det där var tycket, skulle det vara fel om jag var en Agneta- kopia, hon har i alla fall blivit större än vad du någonsin blev?

Helena reser sig och går bort till barren vid en gigantisk spegel och börjar stretcha.

Marianne

Jag försöker ju bara hjälpa dig Helena, men det ska jag tydligen sluta med! (Marianne sväljer hårt och att tar sats för att våga fråga):

Marianne

Helena!

Jag måste bara få veta vad det är för tomma dunkar av destillerat vatten du har under sängen?

Helena

Jag fastar för att gå ner ett par kilo till tävlingen.

Marianne

Du behöver väl knappast banta, vad är detta för trams?

Helena

Jag fastar.

Marianne

Vad är skillnaden? Tror du jag är född i farstun? Jag tycker faktiskt att du har blivit alldeles för mager sista tiden.

Helena

Om du inte la dig i så förbannat mycket så skulle jag bli lyckligare!

Jag är inte **din tjusiga ägodel** och vill jag fasta så gör jag det, hör du det?

Marianne

Du sårar mig!

Helena

Det var meningen.

Marianne

Vill du inte att jag kommer till tävlingen?

Helena

(tiger)

Marianne

Så trevligt, när åker vi till Stockholm?

Helena

Nyss!

Marianne lämnar rummet i vredesmod och slår igen dörren hårt efter sig.

SCEN 6 "Den sista dansen"

Balettakademin i Stockholm. Tävling. Stort uppåtd med jury, press, yrkesfolk, agenter, balettchefer (**kör**)
Helena dansar, trampar snett, skadar sig illa.

Helena faller ihop på golvet och folk (jurymedlemmar, dansare, press) samlas runt Helena i en låg massa nära golvet, skeendet blir en krälände scen i slow- motion. Ljuset ner på folkhopen med Helena i mitten.

Marianne står som paralyserad och ser Helenas framtid rämna. Starkt ljus på Marianne.

Kören (folkhopen, i en extremt långsam, utdragen kör sats)
Snart är tiden ute. Farväl lilla människa.

Samtidigt, på ena sidan av scenen uppenbarar sig pappa Harald som i en drömbild.

(Starkt ljus även på detta, därmed frammanar själva ljuset bilden av den spruckna familjen, förtroendet mellan pappan och dottern, mamman utanför)

Framför honom står 9-åriga Helena. Pappa Harald hänger en halskedja med en balettskoberlock runt Helenas hals.

Harald

Dansa min docka, du är för alltid min prima ballerina.

Den nutida Helena (dansaren Helena har i tumultet bytts ut mot sångerskan Helena) försöker resa sig ur den krälände folkhopen, sliter i halskedjan som hon burit i många år. Vacklar.

Helena (förtvivlat)

Jag har blivit tung, pappa!

Helena faller ihop och skakar våldsamt. (Reminiscens orkesterouvertyr före scen 1.)

Ljus ner på Harald. Ljus upp på folkhopen som nu har förvandlats till domedagsgestalter. Gestalterna håller fast Helena, klär av henne danskläderna/identiteten och lindar in henne i ett nät.

Kören (gestalterna)

Snart är tiden ute. En själ lämnar sina trånga rum.

Helena ligger till slut som en kokong, helt stilla på golvet.

Kören (medan de lämnar scenen)

En själ lämnar sina trånga rum -

Din längtan efter ett liv, ett skratt, ett andetag -

Bara en flöjel kvar som snart försvinner i fjärran -

Snart är tiden ute.

Slutbild:

Marianne står paralyserad kvar på bakre delen av scenen, i ett starkt ljus, Helena ligger inlindad på golvet längst fram.

Helena (viskar)

Pappa!

Blackout.

Slut Akt 1

Akt 2

SCEN 1 "Rättspatos" (Duett)

2004. Den vuxna Petra står ensam till vänster på scenen framför den transparenta ridån. Hon läser ett brev.

Petra/Marianne (de kursiva replikerna är Mariannes röst ur högtalare, den vanliga texten Petra live)

Kära Petra

Det är Marianne Bergcrantz som skriver, Helenas mamma om du kommer ihåg?

Herregud... Fröken Sverige... Helena Ballerina.

Många år har gått sen sist.

Jag har följt din journalistiska gärning på avstånd och beundrar ditt mod och ditt sätt att stå upp för de svaga.

JAG, som ger min röst till de tysta och små...

Jag ska fatta mig kort.

Helena är svårt sjuk och jag behöver din hjälp.

JAG: ett levande rättspatos...

Jag vill engagera dig men innan jag berättar mer vill jag ha ditt ord på att du antar uppdraget för att du som journalist tycker att det är viktigt, och inte på grund av personliga skuldkänslor.

JAG: fången i min egen ärlighet...

Tiden är knapp och Helena far illa, om du går med på att träffa mig så ska jag berätta mer om den absurda livssituation som vi befinner oss i.

Fast i myten om mig själv... JAG: stenen i glashuset!

Varma hälsningar från

Marianne Bergcrantz

Petra står kvar till vänster på scenen och den transparenta ridån går upp bakom henne. En bro avtecknar sig bakom henne, och högra sidan av scenen utgörs av en (transparent) fasadvägg på Molnhaga sjukhus. (se skiss 1)

SCEN 2 "Självordsförsöket"

Helena står iförd sjukhuskläder bakom den transparenta fasadväggen på Molnhaga sjukhus.

Helena + Kör

Tårarna är jag
... gömd i min egen ögonvrå
Mina ögonlock är tunga.
Skuggorna väntar...
Mina andetag har tagit slut.
Jag längtar till ett annat nu.

Kör

... bara en flöjel kvar som snart försvinner i fjärran
En själ lämnar sina trånga rum
Då är du långt borta i dig själv...

Musiken tilltar i styrka. Det blåser upp till storm.
Sjuksköterskan Ingrid kommer in i rummet.

Helena (till Ingrid)

Jag måste röka. Måste ut och röka.
(Utebelysning tänds)

Ingrid

I det här vädret?

Helena

Ja

Ingrid

Det går inte.

Helena

Men snälla, bara en cigg!

Ingrid

Okej... två minuter då.

Dörren låses upp och Helena går ut i den tilltagande stormen.

En överdrivet skarp telefonsignal hörs.

Under det telefonsamtal som följer ser vi Helena springa fram mot bron och ta sig upp på den.

Ingrid

Molnhaga sjukhus, syster Ingrid

Marianne

Det här är Marianne Bergcrantz. Jag vill tala med min dotter Helena.

Ingrid

Hon är ute och röker.

Marianne

Ute och röker, vadå ute och... hon är ju tvångsintagen och SUICIDAL!! (Marianne skriker i luren)

Hämta in henne för helvete!

Ingrid

Herregud!

Ingrid vinkar till sig två skötare och de springer ut genom altandörren bara för att se Helena stå högst upp på broräcket.

Ingrid/Två skötare (skriker)

Nej... Helena stopp... Gör det inte... Stanna för helvete!

Skötarna rusar mot bron samtidigt som Helena hoppar. En till sjukhusfasad rullas in från vänster och skymmer avsiktligt den skamliga fadäsen med patienten som försöker ta livet av sig. Den inrullade fasaden ställs upp jämte den transparenta som redan står på scenen (se skiss 2), och bildar en hel sjukhusvägg. I den abrupta scenförändringen står Petra ensam kvar, längst fram till vänster på scenen.

Petra

JAG: Stenen i glashuset! JAG: En röst åt de svaga och små! (starkt ljus på Petra)

Petra lämnar scenen med beslutsamma steg.

SCEN 3 "Molnhaga sjukhus – ett EU-projekt"

Körscen.

Hantverkare, målare, snickare, vaktmästare, sjuksköterskor, fönsterputsare, städare strömmar in och börjar frenetiskt jobba med de två fasadväggarna. En skylt sätts upp: "Vi hälsar dig och ditt psyke till Molnhaga sjukhus".

En myllrande scen gestaltad med stor ironi, där hela ansatsen andas privatisering, företagstänkande, marknadsanpassning och musiken är pastischartad, taktfast och insmickrande.

Kören

Allt blir så bra i det nya Europa, allt blir så bra med det nya.

Molnhaga sjukhus blir kronan i nya Europas psykiska hälsa.

Vi hälsar dig och ditt psyke till Molnhaga sjukhus!

Var hälsad! Var hälsad!

Liten ensemble ur kören

Men har ni hört om ballerinan i pannrummet?

Någon som vet? Pannrummet?

(i orkestern planteras ett "snart är tiden ute"-motiv, ett slags hot-muller, som kontrasterar mot det glättiga)

Kören

Ingenting vi kan påverka här men hållbar utveckling kan vi!

Nya direktiv och besparingsplaner, nya direktiv från EU.

Miljösmart! Miljösmart!

Rättvisa och kravmärkta det är vi,

direktiv ifrån EU har vi,

Och hållbar utveckling kan vi!

Och miljösmarta är vi!

Vi hälsar dig och ditt psyke till Molnhaga sjukhus!

Var hälsad! Var hälsad!

En ensam kvinna ur kören

Men vi putsar ju bara fasaden, låter byråkraterna måla om.
Vad händer därinne? Med dårarna? Vem ställer upp för dom?

Kören

HYSSSCCHHH! Chefen kommer... Var hälsad! Var hälsad!

Chefsöverläkare Valentin Leijon kommer gående till jobbet på Molnhaga sjukhus i sällskap med socialstyrelsens chef Valkyrian.

Valentin (stolt)

Gomorrn alla flitiga medarbetare

Kören (pekar på skylten, svarar)

Vi hälsar dig och ditt psyke till Molnhaga sjukhus!

Valentin

(skrattar, vänder sig till Valkyrian som för att få lite uppskattning för sin muntra och flitiga stab)

Valkyrian (harklar sig, något besvärad över allas uppsluppenhet, höjer handen tveksamt)
Hojotohå...

Valkyrian (stramar upp sig)

Ja... snart är tiden ute. Jag hoppas att ni är medvetna om att min EU-delegation från Bryssel kommer hit i denna vecka och då måste allt vara klart, annars får vi inga EU-medel och då kan vi lägga ner hela sjukhuset, så är det!

Valentin och Valkyrian går in på kontoret.

Kören (häcklar Valkyrian)

*Bryssel-tissel, Bryssel- tassel
alltihopa hör vi*

"för snart är tiden ute!"

hållbar utveckling kan vi

och miljösmarta är vi

ja, alltihopa gör vi.

"men snart är tiden ute!"

Rättvisa och kravmärkta

ger vi fasaden vad den tål

lagar alla små hemska hål

men när vi kommer i mål...

får vi bara äta Brysselkål!!

Hahahahaha.....

SCEN 4 "Miljöproblem"

Valentin sitter tillsammans med Valkyrian på sitt kontor och går igenom alla anmälningar om vanvård som sjukhuset ådragit sig.

Valentin (dänger hela bunten i bordet)

Jag har fått nog.

Valkyrian (ler försmädligt)

Jag ser helst att du löser problemen med klimatförstöraren och hennes besvärliga mor.

Valentin

Du menar patienten på rum 9?

Valkyrian

Ja, eliminerar vi inte objektet i fråga kommer EU-delegationen att avslå vår ansökan om att bli det nya Europas främsta sjukhus.

Valentin

Jag gör så gott jag kan. Och det är faktiskt en människa vi pratar om.

(paus, funderar)

På något märkligt sätt så känner jag starkt för den här unga kvinnan.

Valkyrian

Din empatiska förmåga är klädsam doktorn, men den kan ta dig i graven.

Bokstavligt talat.

Får vi inte ja från Bryssel -

Så får du avgå.

Valentin hummar och nickar beslutsamt. Han kallar in tre skötare. Bland de tre känner vi igen journalisten Petra, som håller sig lite bakom de andra två.

Valentin

Här ska du få träffa min personal som inte går av för hackor!

Två är specialutbildade på svårt traumarelaterade psykoser och den tredje är en timanställd alltiallo som ska avlasta vid behov.

Valkyrian

Så bra... Då är alltså problemet ur världen?

Valentin (till skötarna, visar på bunten med anmälningar)

Allt det där är anmälningar mot mig och Molnhaga sjukhus. Påstådd vanvård.

Jag har försökt vara resonabel mot anmälerskan, men det får vara slut på daltandet nu.

Helt nya direktiv gäller beträffande isoleringsrummen.

Elias - 1: e skötare

Till exempel pannrummet?

Valentin

Ja! Det heter för övrigt inte pannrummet, jag förstår inte varför ni envisas med att kalla patientrum 9 för något så löjligt?

Elias - 1: e skötare

Det är ju ett gammalt pannrum, med fruktansvärt dålig luft, vilket påverkar patienten negativt.

Valkyrian

Vad beträffar patienten så vet Valentin mer om både mänskligt psyke och luftföroreningar än er tre tillsammans.

Men nu är det så att det är **jag** som bestämmer över både er och Valentin och jag bestämmer härmed att ni tre har det övergripande ansvaret för patienten på rum 9.

Dock utan tillgång till patientens journal. Den förfogar Valentin över.

(Till Valentin)

Valentin?

Valentin (något pressad)

Vad beträffar temperaturen i rum 9 så är den inte sämre än i något annat rum på sjukhuset.

Jag höjer dosen av Haldol till det dubbla. Det gör henne åtminstone lite...

fogligare.

Viktoria - 2: a skötare

Arbetsmiljöverket visade på förhöjda...

Valentin (pressad, måste visa sin hårda sida)

Nu räcker det med miljöengagemang!

Er uppgift är att se till att patientens mor inte får anledning till att göra fler anmälningar! Det

är enkelt! Hon får lära sig veta hut!!

Valkyrian

Och ni kan se er själva som kommandosoldater.

Viktoria 2: a skötare

Det har vi ingen utbildning till.

Valkyrian

Skulle det där vara roligt??

Kan inte du ta en order så tycker jag du ska sluta här!

Vi har en EU-delegation på väg.

Om de inte är nöjda med Molnhaga sjukhus så blir det inga pengar och ni kan lämna in er avskedsansökan. Allihop! (Blick på Valentin)

Valkyrian tar sin kappa och går.

De tre skötarna lämnar rummet.

SCEN 5 "Valentin"

Valentin + Kör

Valentin sjunker ner vid skrivbordet. Tar upp anmälningarna en efter en, bläddrar långsamt igenom dem och lägger efterhand ner dem i sin portfölj.

Valentin (aria, de kursiva orden som han läser från anmälningarna ljuder också från kören bakom scenen, i en utdragen kontrapunktik)

(+kör)

Övergrepp...

Jag lever i skuggan av ett monstruöst lik.
Liket är mitt liv

(+kör)

Våldtäkt...

Liket är jag
Liket är kärleken jag aldrig fick behålla.

(+kör)

Misshandel...

Kärleken jag slog
Slog ifrån mig

(+kör)

Självbrandsförsök...

Vem är hon?
Varför berör hon mig?
Varför rör hon vid liket i mig?

...

Vad gör du med mig

...

Helena?

Under de sista raderna av arian tänds ljuset i Helenas rum, Valentin tar sin portfölj och sina ytterkläder och går från kontoret mot Rum 9.

Han stannar i dörren och extravaket som sitter på Helenas säng och läser "Se o Hör" reser sig som i givakt. De nickar åt varandra.

Helena sitter under bordet och håller armarna runt sina till hakan uppdagna ben.

Valentin ser på Helena, arians musik slutar i en reminiscens från prologens kärleksduett.

Valentin lämnar scenen.

SCEN 6 "Patienten i pannrummet"

Helena sitter kvar under bordet. Extravaket sitter kvar på Helenas säng och läser.

Kör (bakom scenen)

... bara en flöjel kvar som snart försvinner i fjärran...

Helena

(aria, under vilken bilder/löpsedlar ur Fröken Sveriges karriär tänds upp runtomkring henne. Helenas ego "krymper" för varje bild/löpsedel. Mot slutet av arian har Helena krupit ihop i fosterställning.)

Jag är ett skal av mig själv
min kropp är inte längre en boning
Mina andetag är halva och mina tårar har tagit slut
Jag är tyngd. Jag är mörker.

...

Men du som är ljuset, du har alltid lyst starkare än jag.
Du har alltid lyst starkast.
Änglarna måste sakna dig i sin himmel.
Gjorde det ont när du föll där uppifrån?

Extravaket tittar på klockan, ser att arbetstiden är slut, reser sig från sängen. Möter avlösaren Petra i dörren, hejar och går ut. Petra gör en ansats att ta kontakt med Helena under bordet, men avbryts av tre muskulösa manliga skötare som störtar in. *Elektroniskt kameraklick -bild 1.** Petra iakttar följande medan hon långsamt bäddar Helenas säng:

De tre manliga skötarna drar upp Helena, klär av henne och tvingar henne in i duschen.

Elektroniskt kameraklick -bild 2.

De tittar på när hon duschar och fäller förnedrande kommentarer.

De drar ut henne ur duschen och torkar henne växelvis, skrattandes, bollandes med henne som om hon var en docka. *Elektroniskt kameraklick -bild 3.*

Skötare 1

Helena? Kan du den där gamla låten? (nynnars): Dansa min docka...

Helena

Är jag död?

Skötare 2

Vad snackar du om? Dansa istället!

Skötare 1,2,3

... medan du är unger...(fortsätter kasta henne emellan sej)

Ja just det! Du som är så liten och nätt...

Helena

Nej jag kan inte vara död för det har jag varit...

*De elektroniska kameraklickarna som här följer får sin förklaring i slutet av operan.

Skötare 3

Vad är det du mumlar om?

Helena

Är jag död i alla fall? Nej just det jag var död...

Skötare 1

Hon tror att hon är död, hon var ju kliniskt död när hon hoppade från Molnhagabron du vet?

Skötarna kastar Helenas kläder mellan sej, börjar successivt klä på henne igen.

Helena

... alltså kan jag inte vara något som jag redan har varit, eller är jag död, var det jag som dog?

Skötare 2

Då benet gick av och en tand åkte ut med hela roten, fattar du hur sjuk man är då?

Skötare 3

Fattar du att sjuksköterskan som släppte ut henne inte ens blev prickad?

Skötare 1

Helt ofattbart om du frågar en utbildad jävel som mig!

Skötare 1,2,3

(skrattar)

Helena

Är jag död? Nej jag kan inte vara död för det har jag varit...eller var det jag som dog?

Skötare 1

Nä, jag hämtar nåt så vi får stopp på det här ältandet! (Går)

Skötare 2 och 3 fortsätter att klä på Helena. Skötare 1 kommer tillbaka med en spruta som han brutalt sätter i benet på Helena. *Elektroniskt kameraklick -bild 4.*

Helena blir en furie, spottar och klöser, river och slår omkring sig. *Elektroniskt kameraklick -bild 5.* De tre skötarna bältar Helena i sängen och utbrister i en tersett.

Skötare 1,2,3

”De förorättades tersett”

Skötare 1,2,3

Se här vad hon gör med oss som bara vill väl!

Hon klöser och biter, hon är inte klok!

Den värsta patienten vi någonsin haft!

Hon skadar oss alla,

ja hon vill inte väl!

Skötare 1

En gång kastade hon en hel apelsin!

Skötare 1,2,3

Den värsta patienten vi någonsin haft!

Skötare 2

Och en gång så skrek hon... din J-A apa och kuk...

Skötare 1,2,3

Hon är inte snäll!

Nej hon är ganska dum men hon är ju en dåre!

(Petra som hållit sig i skymundan går in mot sängen)

Petra

Helena, det är jag Petra, jag är här nu!

Helena

Petra? Varför då?

Petra

För att jag vill hjälpa dig.

Helena

Varför då?

Petra

Jag ska visa dig Helena, men jag hinner inte förklara nu.)

Skötare 3

Hon tog min tidning och slog mej i huvet med den!

Skötare 1,2,3

Men men, hon är ju en dåre!

Skötare 3

Det spelar ingen roll.

Facket har sagt: Anmäl henne till pappa polis!

Skötare 1,2,3

Så bra det ska bli, på alla sätt och vis!

Hon ska bort, hon ska bort för hon är ju så dum!

Under tersetten ringer Skötare 3 polisen Två poliser anländer och står fånigt frågande *Elektroniskt kameraklick -bild 6*, under tersetstens sista rader. Poliserna tror inte sina ögon när skötarna pekar på en extremt mager liten figur liggandes i bälte på sängen. *Elektroniskt kameraklick -bild 7*.

Skötare 1

Där är hon!

Polis 1

Vem?

Skötare 2

Hon som slog!

Polis 2

Vem slog hon?

Skötare 3

Mig, hon tog min tidning och slog mig i huvet!

Ska vi behöva ha det så här?

Skötare 1,2,3

Vilken arbetsmiljö! Facket har sagt...

Polis 1 (avbryter)

Men hon är väl sjuk...? Det här är väl ett sjukhus...?

Skötare 1

Hon kastade en apelsin!

Skötare 2

Hon sa din j-a apa och kuk!

Skötare 1,2,3

Facket har sagt: Anmäl henne till pappa polis!

Så bra det ska bli!

Hon ska bort, hon ska bort för hon är ju så dum!

(paus)

Polismännen

Har ni tappat förståndet?

Allihop?

Poliserna går.

SCEN 7 "Petra och Helena" (Duett)

Helena är inne i en cykloid fas, dvs pendlar mellan överdriven baby-aktigt gnyende hjälplöshet (gemener) och utagerande aggressivitet (VERSALER)

Helena

Petra, Petra...kan du hjälpa mig... ge mig nåt.

Petra

Helena du har fått lugnande i ett dygn nu, det räcker.

Helena

VAD VET DU OM DET??

Petra

Jag vet att du inte får ta för mycket av medicinerna, du vill väl inte bli en levande död?

Helena

Är jag levande nu Petra? Nej jag är nog död. Nej jag har varit död, eller var jag inte det Petra?
Eller är jag det? Åh Petra...

Petra

Du var kliniskt död... men de räddade ju dig... efter det att du hoppat från bron, ja då var du död, ditt hjärta slog inte längre...

Helena

Mitt ben var av Petra. Jag kände ingenting, jag var död Petra. Petra? Är jag död nu?

Petra

Nej du är inte död, vi sitter ju här tillsammans du och jag.

Helena... allt ska bli bra och du ska ut härifrån... du ska ha ett liv Helena!

Helena

JAG LEVER JU ÄNDÅ INTE!!

VAD FAN RÄDDADE DE MIG FÖR??

Petra? Åh Petra. Vet du Petra

(viskar förtroligt)

Jag är bara ett skal av mig själv

Jag är inte längre jag, mina egna andetag.

Åh Petra, vad har jag gjort för ont?

Petra

Det handlar inte om vad du har gjort för ont ...

Helena

VAD FAN HANDLAR DET OM DÅ??

Åh Petra, jag vill inte leva längre.

Ge mig nåt...

Är jag död, Petra?

Nej jag var död, alltså är jag inte det, eller?

Petra...Petra!

Jag står inte ut... ge mig nåt!

Akta dig, nu kommer dom...

Väggarna kommer emot oss!

Petra

Helena...

Helena

Ser du inte?

Väggarna lever!

Vätska! Det kommer vätska!

Grön vätska

Petra, jag kvävs...jag kvävs!

Hjälp mig!!

Petra!!

Petra (tar Helena varsamt på armen)

Helena lugna ner dig... jag ska hjälpa dig!

Helena

RÖR MIG INTE, VEM DU NU ÄR!!

Petra

Jag är Petra och vi har känt varann sen vi var små.

Helena

Åh Petra! Jag kan inte andas, Petra...jag kvävs!

Petra!!

Helena "krampar" i hela kroppen.

Petra trycker på larmknappen och skötarna Elias och Viktoria rusar in på rum 9.

SCEN 8 "Stab utan ledare"

Elias

Ge henne Brikanyl så andningen lugnar ner sig... hämta blodtrycksmanschetten och hämta sjuksköterskan!

Petra

Jag tror det är Ingrid som är kvar nu efter lunchen.

Elias och Viktoria utbyter en menande blick

Petra (oroligt)

Snabba er, hon har långa andningsuppehåll!

Helena hör du mig?

Du måste andas Helena.

Kom tillbaka. Vi finns här allihop.

Tänk på din mamma. Tänk på att du ska bli frisk

Jag släpper dig aldrig!

Hör du det!!

Sjuksköterskan Ingrid kommer in, arg och stressad, sätter bryskt på Helena blodtrycksmanschetten

Viktoria

Hennes andhämtning blir lugnare nu. Petra, hämta en filt. Hon fryser så hon skakar!

Sjuksköterskan Ingrid

Det är ångesten som lämnar hennes kropp fattar du väl! Jag vet inte vad vi ska ta oss till med henne, hon blir ju aldrig bättre!

Elias

Hon har ju i alla fall blivit bättre sedan ni satte ut Haldolet

Ingrid

Ja men nu ska vi in i en ny svacka och så nästa och nästa och vänta bara tills hennes mor får höra talas om att hon har haft ett nytt anfall, då tar det hus i helvete! Då ligger vi risigt till.

Ni med!

Petra

Jag pratar med henne och det tar inte hus i helvete för att Helena har haft ett nytt ångestfall men det tar hus i helvete om Marianne får veta vad som föranledde det hela!

Elias, Viktoria och Ingrid tittar förvånade på Petra, som biter sig i läppen

Ingrid

Marianne? Så du är *du* med Marianne minsann?

Petra

Kanske inte riktigt så...

Ingrid (börja puttra av ilska)

Såå, vad var det då som föranledde detta trauma menar fröken snusförnuftig?

Petra

Det vet väl du lika väl som jag att Helena tvingades att duscha fasthållen, uttittad och hånad av tre män. Hon får lämna rummet tio minuter om dagen, det är rena Guantanamo!

Det har ingenting med god vård att göra!

Ingrid (väser)

Vakta din tunga, det här är ett sjukhus med ytterst kompetent personal!

Petra

Det ser inte jag!

Hela skeendet ”fryser”. Elias, Viktoria och Ingrid stelnar i sina positioner, vända mot Petra. .

Elektroniskt kameraklick -bild 8.

Ljusförändring. Tiden stannar.

(paus)

Petra + KÖR + Mariannes röst

Petra

Ger jag min röst till de tysta och små?

Kör

Snart är tiden ute.

Petra

Är jag fast i myten om mig själv?

Fången i min egen ärlighet?

Marianne (bakom scenen alt. i högtalare)

...för att du som journalist tycker att det är viktigt...

Petra

Nej inte fången. Uppfylld. Stark.

Marianne (bakom scenen alt. i högtalare)

...jag beundrar ditt mod och ditt sätt att stå upp för de svaga...

Petra

De är de där som är fångar. Inte jag. Jag gör vad jag måste, för snart är tiden ute.

Kör

Snart är tiden ute.

Petra + Kör

Snart är tiden ute.

Petra vänder sig mot de andra, situationen ”löses upp” och återgår till realism. Ljuset tillbaks.

Ingrid

Vad ser du då?

Petra (lugn)

Jag ser en hel stab med förvirrade människor som står utan ledare.

Blackout.

Slut Akt 2

Akt 3

Scen 1 A ”Beslutet”

Valentin är på väg till huset i Dalen för att möta Helenas mamma öga mot öga. Under promenaden, i regn och stark vind, minns han olika röster (*kursiv stil*) som stärker honom inför uppgiften att konfrontera anmälerskan och en gång för alla sätta henne på plats.

Valkyrian

Eliminera objektet...

De förorättades tersett

Hon ska bort, hon ska bort...

Valentin

Hon berör mig...

De förorättades tersett

Den värsta patient vi någonsin haft...

Valkyrian

En klimatförstörare...

Valentin

En människa

De förorättades tersett

Hon ska bort, hon ska bort, för hon är ju så dum...

Valkyrian

Lämna in din avskedsansökan...

Valentin

Jag har fått nog! Hon ska bort, hon ska bort!

Scen 1 B ”Mötet”

Valentin är framme vid huset i Dalen.

Han lyfter handen för att ringa på, när dörren öppnas av Marianne - hans livs kärlek.

Marianne

Jag har väntat på dej, Valentin.

...

De två blir stående, uppslitande musik som övergår i instrumental version av kärleksduetten från prologen, men med en mörk underton.

Valentin

Marianne - är det du?

Marianne

Som du ser... Kom in.

Här följer en stum sekvens som musikaliskt berättar vad de båda känner men inte kan säga. De går in i ett centralt vardagsrum med tre dörrar åt olika håll. Hela huset är dekorerat med fondtapeter och rysch- psych - gardiner. (Vi känner igen rummet från vridscens- sekvensen som visar Helenas uppväxt före skilsmässoscenen i Akt 1.)

Valentin följer den Grace Kelly-liknande Marianne runt som i trans och de stannar till vid Helenas flickrum som står orört sen Helena bodde hemma.

Scen 2 A "Avslöjandet"

Tillbaks i vardagsrummet

Marianne

Slå dig ner Valentin Leijon... Kaffe?

Valentin

Ja tack. Men är du... mamma till...?

Marianne

Helena Bergcrantz

Valentin

Men - du heter ju inte Bergcrantz?

Marianne

Jag gifte ju mig - om du minns.

Marianne går ut i köket för att göra kaffe.

Duett

Marianne (i köket)

Lika fulländad, lika förödande

Valentin (i vardagsrummet)

Kärleken jag aldrig fick behålla

Marianne

Har aldrig slutat älska

Valentin

Kärleken jag slog

Marianne

Jag tillhörde en annan

Valentin

Slog ifrån mig

Marianne och Valentin

Så som vi älskade, älskade bara vi...

Marianne kommer in med kaffebrickan.

Valentin

Jag kom hit för att prata med Helenas mamma.

Jag visste inte att det var du...

Marianne

(tittar på Valentin, tiger)

Valentin

Men faktum kvarstår. Vi blir tvungna att flytta henne.

Marianne

Tvungna? Till vad? Tvungna? Av vem? Du är feg Valentin!

Valentin

Enligt våra journaler...

enligt våra observationer

har vi kommit fram till...

Marianne (avbryter häftigt)

Här är **mina** observationer Valentin!

Marianne

Aria

Våldtäkt, misshandel

Zyprexa

höjd bevakning.

Misshandel, självmordsförsök

ingen åtgärd.

Isolerad

Zyprexa, Haldol, Stesolid

Viktökning - extra vak,

bältad, injicerad

Haldol utsatt

Zyprexa insatt.

Misshandlad av medpatient

Zyprexa... viktökning... psykos ...

Zyprexa, Zyprexa... ett medel mot schizofreni!

- enligt fass: inte mot anorexi -

Biverkningen: kraftig viktökning

så bra det skulle bli!

Zyprexa

Zyprexa

– Vill du ha sötningsmedel?

Valentin (skräckslagen)

Vet någon att jag är här?

Marianne

Valentin, du är väl inte rädd?

Valentin

Vad begär du av mig? Jag kommer hit och det är du! Jag har gjort allt för Helena, tro mig!

De pressar mig...

Marianne

Du menar Bryssel?

Valentin

Hur kan du veta?

Marianne

Allt jag begär är att hon behandlas med respekt, som om hon vore...

Valentin

De pressar mig från alla håll! Alla anmälningar om vanvård...

Jag känner så starkt för henne... men hon är för svår...

Hon är lekens Svarte Petter,

som ingen förstår

som ingen vill ha.

...utom jag...

Vad mer kan jag göra?

Vad begär du?

...

Marianne

Allt jag vill är

...

att du behandlar henne

...

som om hon vore

...

din egen dotter.

Scen 2 B "Insikten"

Stum scen med orkester.

Ljus ner på Marianne

Transparent ridå ner mellan Marianne och Valentin.

Valentin står stel som en staty framför ridån, drabbad av Mariannes sista ord.

Musiken mullrar.

Fokus på Valentin som bokstavligt försöker vifta bort/göra sig av med flash - backs som kommer för hans inre öga, men som vi ser tydligt i form av projektioner på ridån:

* Hotel Anglais´ logotyp

* Sjukjournal - blad med personnummer 731115-0092

* Kliniska rapporter

* Snabbt upplysta foton av Marianne och Helena

Valentin förstår att Helena är hans dotter och ramlar ihop framför ridån.

Ett sprött pianoklink hörs: "Dansa min docka"

Scen 3 A "Avsked"

Transparent ridå upp.(?)

Helena sitter vid ett piano i dagrummet på Molnhaga sjukhus.

Elias och Viktoria står bakom henne.

Helena klinkar "Dansa min docka" när Petra kommer in iförd privata kläder.

Helena slutar spela.

Petra och Helena ser på varandra.

KÖR (a cappella bakom scenen bildar ackompanjemang till denna enda talade scen i hela operan)

Bara en flöjel kvar som snart försvinner i fjärran

En själ lämnar sina trånga rum

Då är du långt borta i dig själv

Under körsatsen låter sig Helena omfamnas av Petra.

Petra

Du vet att jag inte kan jobba kvar här längre?

Helena

Ja, det vet jag.

Petra

Du vet att jag för alltid kommer att tänka på dig och kämpa för dig?

Helena

Ja, det vet jag.

Petra

Du vet att vi kommer att ses igen?

Helena

(tiger)

KÖR

Snart är tiden ute

Farväl lilla människa

Scen 3 B "Stenen i glashuset"

Petra lämnar rummet, kämpandes mot gråten.

Petra går mot Valentin Leijons rum för att konfrontera honom och avslöja sin rätta identitet.

Petra

Aria

De som föll ifrån i vårt sköra korthus,

de tysta och små

Jag berörs av deras öden.

Min lust att förändra för dem,
de som inte själva kan

Avarterna, dårarna,
Jag ger min tid och kraft till dem

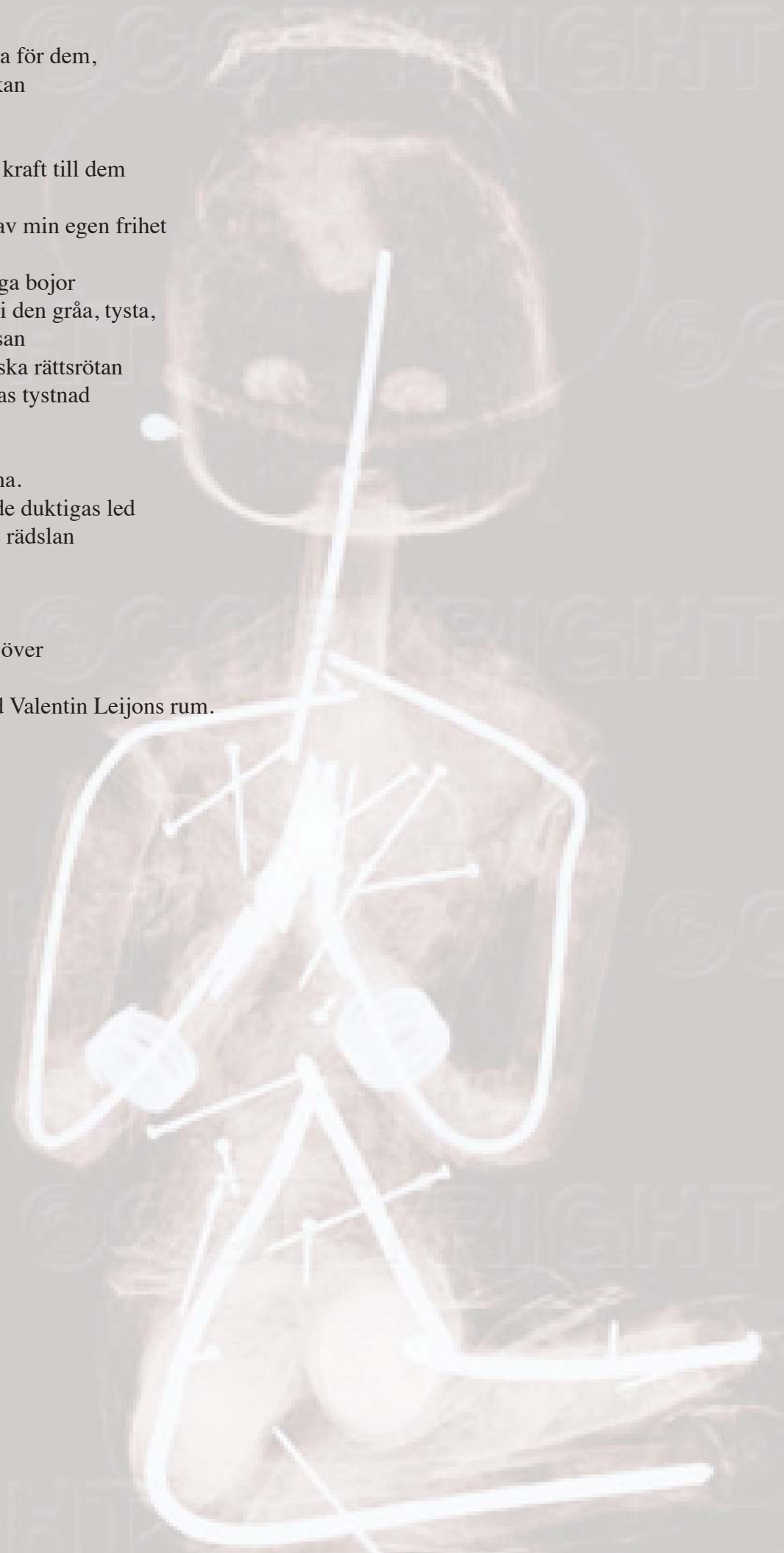
Men på bekostnad av min egen frihet

De med sina osynliga bojor
för mej att dra runt i den gråa, tysta,
svenska leriga massan
i navet av den svenska rättsröten
på grund av de godas tystnad
De godas tystnad

Jag tänker inte tystna.
Aldrig ställa mej i de duktigas led
I den allenarådande rädslan

Stenen i glashuset
Det är jag
Och det är jag stolt över

Petra är framme vid Valentin Leijons rum.

Scen 4 A "Uppgörelsen"

Musik bakom scenen: Reminiscens av "Fejarkören", Akt 2 scen 3, liten kör och musik-kapell.

Petra går utan att knacka rakt in på Valentin Leijons rum men det är inte Valentin hon ser utan Valkyrian.

Valkyrian

Söker du Valentin Leijon? Han är sjukskriven, jag har ett pressat schema som du nog förstår, jag måste be dig gå.

Petra

Jag kom för att träffa dig. Valentin har jag redan pratat med.

Valkyrian som redan är hårt pressad av Valentins frånvaro och den annalkande delegationen från Bryssel uppskattar inte Petras närvaro.

Valkyrian

Jaså. Då får det gå fort.

Petra

Mutskandal.

Valkyrian

Va?

Petra

Du har förskingrat skattemedel och tagit emot mutor från Molnhaga sjukhus ledning.

Valkyrian

Ha! Så befängt av dig att insinuera något så idiotiskt, vad har du för belägg?

Petra

Jag har allt svart på vitt. Chefsöverläkare Leijon har lämnat sitt vittnesmål om era förehavanden med anledning av EU-utnämningen.

Valkyrian

För att vara skötare tar du dig stora friheter! Jag säger härmed upp dig på stående fot.

Petra

Efter att ha bevittnat hur sjukhuset behandlar svårt traumatiserade patienter som Helena och sett hur du hellre lägger EU pengarna på egna intressen... i egen ficka... fasadfärgen räckte ju även till din lilla stuga i Skagen!

Jag måste bara rent estetiskt få veta, hur färgen såg ut i det berömda ljuset?

Dyra pensionsförsäkringar, obligationer och aktiekapital i kända läkemedelsföretag.

Din röda lilla sportbil och tavlan av Zorn...

Så bra den måste matcha dina engelska tapeter och Chesterfieldsoffan från NK.

Du kan nog...

Valkyrian (avbryter bryskt)

Du är skötare utan rätt att ifrågasätta mig!

Petra

Jag har ingen skötareutbildning.

Valkyrian

Nej och va´ har en sådan ynkrygg som du för utbildning då?

Petra

Journalist.

- **BAFF!** -

Scen 4 B "Förvandling"

(Stum bubb-scen med orkester)

I detta ögonblick belyses hela scenen med stora TV-strålkastare i ett obarmhärtigt ljus från alla håll.

Alla scenattiraljer blir synliga, scentekniker och kameror vimlar ut och in och en TV- studio-interiör ställs i ordning. Skylt "Med alla Medel" tänds, soffa med fruktbord rullas in, sminköser finns på plats etc.

I studioscenografin ingår en så kallad Blue- screen/projektorduk, där vi under programmets gång ser Petras bilder som är tagna i smyg under andra akten (elektroniska kameraklick) Bilderna rullar som ett ständigt återkommande bildspel och visar patienten Helena i olika situationer.

Programmet leds av flerfaldigt belönade samhällsjournalisten Danne Diván.

En överseriös och pretentiös man med total avsaknad av självdistans och humor.

Ser sig själv som demokratins och finjournalistikens ouppnåelige utsände.

När allt nästan är klart sätter sig 3 personer/gäster i studiosofforna:

Journalisten Petra Ohlin, socialminister Burundi Hopp och socialstyrelsens nya chef Margareta af Penning.

Programledaren Danne Diván tar plats på en hög stol bredvid gästerna.

Scen 5 "Med alla Medel"

Tv-studio interiör.

En studiomann/kvinna signalerar med handen 5-4-3-2-1 – PÅ!

Programmets vinjett rullar och kvällens reportage presenteras av Danne Diván.

Danne Diván

Välkomna till kvällens program av "Med alla medel".

Ikväll kommer vi att belysa en av vår tids största skandaler inom svensk sjukvård.

En skandal som började med en wallraff-liknande historia inifrån kulvertarna på Molnhaga sjukhus och som slutade med en mutskandal med högt uppsatta politiker, läkare och tjänstemän involverade.

Med mig i soffan ikväll har jag: Petra Ohlin, journalist, socialminister Burundi Hopp och socialstyrelsens nya direktör Margaretha af Penning. Välkomna!

Jag börjar med dig Margareta, du har nyss tillträtt som direktör på socialstyrelsen.

Hur skadat är förtroendet för socialstyrelsen efter det här avslöjandet?

Margaretha af Penning

För det första vill jag understryka att min föregångare Helena Silfver inte i nuläget är dömd för något så kallat mutbrott eller liknande.

Därför tänker jag vare sig dementera eller närmare penetrera huruvida vårt anseende är skadat eller ej.

Danne Diván

Du menar att allt bara är en lögn och ändå är Valkyrian, åh förlåt Helena Silfver avsatt?

Margaretha af Penning

Jag har inga kommentarer!

Danne Diván

Vad säger ni som är regeringens talesman?

Burundi Hopp

Jag har inte satt mig in i det specifika fallet något närmare.

Danne Diván

Så, varför är du här då?

Burundi Hopp

Jag är här för att presentera våra kommande förändringar när det gäller psykiatrin.

Danne Diván

Så det behövs förändringar?

Burundi Hopp

Vi har aldrig förnekat att det är brister inom hanteringen av de svårast sjuka i Sverige och vi har därför tillsatt en psykiatrisamordnare och avsatt mer pengar till psykiatrin, "Förändringarnas tid är här"!

Danne Diván

Det verkar ljusna för de svårast sjuka i Sverige, enligt dig. Men varifrån ska ni ta pengarna? Höjda skatter, eller?

Burundi Hopp

Nej, vi sänker alla skatter och säljer ut allmännyttan!

Danne Diván

Men, är inte det kortsiktigt att tömma spargrisen, som annars fyller på i stats- kassan?

Burundi Hopp

Så ser inte vi det, vi ser att alla har ett eget ansvar när de handlar vin och sprit!

Danne Diván

Nu tror jag att vi tappade tråden, vad har vin och sprit med de svårast sjuka å göra?

Burundi Hopp

Jag tänkte på utförsäljningen av systembolaget, som ju är ett steg i att befria Sverige AB från ett statligt monopol.

Danne Diván

Jag tror att vi får belysa det fria Sverige i ett annat program.

(Vänd mot Margaretha af Penning)

Vad kommer vi att få se för typ av förändringar under din ledning på socialstyrelsen?

Margaretha af Penning

Jag har ju egna erfarenheter av svensk sjukvård som sjuksköterska och vet vad som är fel.

Mer pengar ska avsättas för de svårast sjuka, det är där vi måste börja.

Vi har en fantastisk hög kompetens i alla led från läkare och sjuksköterskor till mentalskötare och vårdbiträden.

Danne Diván

(Vänd mot Petra)

Årets Scoop och Stora Journalistpriset, hur känns det Petra?

Petra

Omtumlande.

Danne Diván

Men, det är ju det finaste man som journalist kan få, eller?

Petra

Jo, jag är jätteglad. Faktiskt. Men det har kostat ofantligt mycket.

Danne Diván

Mer nu kommer det ju mer pengar. Det är väl bra?

Petra

Alltså kostat för mig.

Jag har förlorat min tro på förändring.

Danne Diván

Men socialministern och socialstyrelsens chef sitter ju här och säger att det nu ska tillföras mer pengar till de svårast sjuka och psykiatrin.

Petra

Den största förändringen måste ske inom oss själva.

Danne Diván

(tappar helt sin säkra attityd)

Hur menar du då?

Blackout. (Alt."Tillfälligt avbrott" som visualiseras i Blue screen/vita duken med därtill hörande "tillfälligt avbrott"-brus i högtalarna.)

Transparent ridå ner.

Epilog

Petra, Valentin, Marianne, Pappa Harald framför ridån. I mitten av ensemblen går ett svagt ljus upp i bakgrunden: 9-årig Helena Ballerina dansar på Molnhagabron.
Ensemble (de fyra texterna flätas ihop, möts i ordet "förlåt")

Valentin

Hon är hon
Jag är jag
Vi var ett
Mitt barn
Ett varfyllt sår
Min kärlek som jag förvägrats,
Jag har älskat med mina demoner
slagits mot mina vändor

Hon har förgjort mig

Hon
som var och är i mitt innersta
min kärlek, mitt jag
Jag var hon i vår kärleksnatt
Hon var jag
Vårt barn
Mitt barn
Förlåt
Förlåt för min kärlek
Förlåt för att jag inte visste

Marianne

Så stod han där igen
Lika fulländad
Lika förödande för mig
Mitt vara
Han var mitt allt

Hon är mitt barn,
Mitt änglaväsen,
Mitt liv.

Hon är han och han är hon.
Hon är vår kärlek

Hon är jag och jag är hon
Hon fattas mig
Förlåt för att jag är jag
Förlåt för att du är du
Förlåt för att jag aldrig sa
Hur fin du alltid var
Förlåt.

Pappa Harald

Förlåta?
Förlåta mig
som aldrig stannat
som alltid åkt?
Förlåta?
Förlåta en far
som aldrig fanns?

Jag ville så mycket
Jag kunde inte stanna
inte stoppa mitt hamsterhjul.

Jag jagar ännu
jagar för alltid
mitt eget samvete
min dotters kärlek
kärleken till mig själv

Förlåt.
Förlåt för att jag inte fanns

Petra

Blanka statyetter
av egocentriska murveldjur
står på spishällen
i finrummen.

Ett sådant djur är jag
Här råder djungelns lag
Jag hör de tysta sjunga
de hängdas serenad

Huvuden ska rulla
- Jag är på de godas sida! -
En sida i en tabloid
Själar till salu!
Lösnummer till
högstjudande!

Förlåt för att jag inte förstod
Förlåt Helena, nu som då
Jag ville förändra för
de tysta och små
Jag lät drevet gå
Förlåt.

Ljuset ner på ensemblen

Slutbild:
Helena dansar på bron.

Långsam ridå.

Slut på operan

Scenöversikt DANSÄ MIN DOCKA

Prolog Duett. Marianne, Valentin, kör bakom scenen

Akt 1

Scen 1 ”Änglabarn” Marianne, Harald

Scen 2a ”Barndom” (stum scen till orkestermusik) kör, dansare

Scen 2b ”Skilsmässa” Helena 9 år, Marianne, Harald

Scen 3 ”Sommarlov och ensamhet” Fröken (Aria), Helena 9 år, Hånfulla klasskamrater, barnkör, vuxenkör (föräldrar på skolgården), Petra 9 år, mormor, morfar

Scen 4 ”Att bara vara barn” mormor, morfar, Helena 9 år (Aria), dansare: 6-8 flickor 8-20 år, Helena Ballerina 16 år

Scen 5 ”Mor och dotter” Helena, Marianne

Scen 6 ”Den sista dansen” Helena Ballerina (dansare)16 år, Helena 16 år, kör, Marianne, Harald, Helena 9 år (ur barnkören)

Akt 2

Scen 1 ”Rättspatos” Duett. Petra, Mariannes röst

Scen 2 ”Självordsförsöket” Helena (Aria), kör bakom scenen, Ingrid, Marianne (telefonröst), Elias, Viktoria (två skötare), Petra

Scen 3 ”Molnhaga Sjukhus – ett EU-projekt” körsцен med mindre ensembler och solon, Valentin, Valkyrian

Scen 4 ”Miljöproblem” Valentin, Valkyrian, Elias, Viktoria, Petra

Scen 5 ”Valentin” Valentin (Aria), kör bakom scenen, Helena, extravak (körstatist)

Scen 6 ”Patienten i pannrummet” Helena (Aria), extravak, kör bakom scenen, Petra, mentalskötare 1,2,3 (tersett), 2 poliser

Scen 7 ”Petra och Helena” Petra+ Helena (Duett)

Scen 8 ”Stab utan ledare” Petra, Helena, Elias, Viktoria, Ingrid
Petra-Aria+kör bakom scenen+ Mariannes röst

Akt 3

Scen 1a ”Beslutet” Ensemble.Valentin, Valkyrians röst, Mentalskötare 1,2,3 (röster)

Scen 1b ”Mötet” Valentin, Marianne

Scen 2a ”Avslöjandet” Scen och duett. Valentin, Marianne. Aria Marianne

Scen 2b ”Insikten” Valentin. Stum scen till orkester.

Scen 3a ”Avsked” Helena, Petra, Elias, Viktoria, kör a cappella bakom scenen (ej orkester här)

Scen 3b ”Stenen i glashuset” Aria. Petra

Scen 4a ”Uppgörelsen” liten kör och musikkapell bakom scenen (reminiscens av fejarscenen), Petra, Valkyrian

Scen 4b ”Förvandling” stum bubbscen till orkestermusik med TV-folk (kör), Danne Diván, Petra, Burundi Hopp, Margaretha af Penning

Scen 5 ”Med alla medel” TV-folk (kör), Danne Diván, Petra, Burundi Hopp, Margaretha af Penning

Epilog Ensemble. Petra, Marianne, Harald, Valentin, dansare: Helena 9 år

Nya Varvet i mars 2008

**Pernilla Holmgren Larsson
och Paula af Malmborg Ward**